

Євген Боровик — дослідник степу

Ігор Загороднюк

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ)
e-mail: zoozag@ukr.net; orcid: <https://orcid.org/0000-0002-0523-133X>

ZAGORODNIUK, I. Evgen Borovyk, researcher of the steppe. — An essay about a researcher of steppe zoocoenoses and the steppe in general, employee of the Luhansk Reserve, who devoted his entire life to studying the features of steppe ecosystems. Among his theriological investigations, the most significant attention he paid to mammals that have a distinct environmental role, to rare species and large mammals — marmot, corsac fox, mole-rat, wolf, etc. The researcher paid the greatest attention to the study of the dynamics of marmot settlements (*Marmota bobak*), a species that has a key role in steppe ecosystems.

Біографічні деталі

Народився 23 жовтня 1964 р. в селі Новоселівка Перша Ясинуватського району Донецької обл. Батьки працювали на Авдіївському коксохімічному комбінаті. У 1970 р. внаслідок аварії на заводі загинув батько, після чого мати з двома синами переїхала до родичів у с. Новосвітлівське Ростовської обл. Там він пішов до школи, проте скоро сім'я повернулася до Авдіївки. 1981 р. закінчив середню школу та вступив на біофак Донецького університету. Спеціалізувався по кафедрі зоології, темою були дослідження панцирних кліщів. У рік випуску з університету (1986) «розподілів» на місце роботи не було, після отримання диплому виїхав на роботу до відділення «Стрільцівський степ», де обійняв посаду старшого лаборанта.

Як людина, що народжена в Авдіївці й виросла в парах коксохімі, мріяв про життя на природі, чого й досяг; його дружина Лариса так само виїхала з Азоту. У 1987 р. одружився з Ларисою Лавренчук (Боровик), і 1990 р. у них народився син Микола. Упродовж 11 років (1987–1997) сім'я мешкала на садибі Стрільцівського степу. Провести все наукове життя у «Стрільцівському степу» — таке прожив не кожний.

Рис. 1. Євген Боровик на зустрічі з колегами в Луганському університеті; 16.06.2007, фото І. Загороднюка.

Вся подальша трудова діяльність Є.М. пов'язана з Луганським природним заповідником. З 1990 р. працював на посаді інженера, у 1992–2005 рр. — керівник відділення «Стрільцівський степ». 1997 р. почалися проблеми зі здоров'ям, сім'я переїхала до с. Великоцьк, і Євген Миколайович переніс дві складні нейрохірургічні операції. Попри це, до останнього дня переймався проблемами заповідника. З 2005 р. він був на посаді молодшого наукового співробітника, у 2011–2013 рр. — інженер. У 2013 р. стався інсульт, і відтоді не працював. Помер 16.05.2018. Похований у с. Великоцьк.

Наукові доробки

В університеті спеціалізувався у М. М. Ярошенка за темою ґрунтових кліщів. Надалі, вже при роботі у степу, захопився раритетними видами хребетних, видами з середовищетвірною роллю та великими ссавцями. Серед об'єктів уваги — байбак, корсак, горностаї, вовк, перегузня, степовий тхір. Вів детальні спостереження за багатьма видами хребетних.

Всі колеги зазначали, що мислив надзвичайно екологічно, на степ завжди дивився як на динамічну систему, що саморозвивається, при тому як на зональний комплекс, а не локальний біотоп. Завжди звертав увагу на роль копитних у підтриманні структури ценозів (потрава, послід, порушення покриву), формував ідеї щодо ролі землеріїв у степу (зокрема і як кормову базу хижих птахів та ссавців), багато міркував про середовищетвірну діяльність різних тварин. Чимало уваги приділяв ролі степових заповідників у збереженні біорізноманіття і розвитку екомереж.

Неодноразово брав участь у регіональних і національних зоологічних та екологічних конференціях, серед яких і Теріологічні школи (у т.ч. VIII у Проваллі та XII в Луганську) та всіх конференціях циклу «Динаміка біорізноманіття»; їздив не раз і на дальні наукові конференції.

Статті писав при потребі, тяжко, зокрема й тому, що виснажувався на підготовці Літописів, проте його публікації завжди були високого рівня.

У студентські роки Євген Боровик весь вільний час приділяв дружині охорони природи (ДОП); загін мав назву «Заповідність». З ДОП їздив до заповідників, ходив у складі загонів ДОП у рейди для боротьби з браконьєрством та в пошуках мисливців з метою перевірки дотримання ними природоохоронного законодавства.

Рис. 2. Євген Боровик в експедиції студзагону «Заповідник»; 1982 р., у Волзько-Камському заповіднику (уточн. В. Тимошенко); фото з родинного архіву.

Чесноти, захоплення, суспільна робота, відзнаки

Автору пощастило мати спільні справи і плідні дискусії з Євгеном Миколайовичем упродовж тривалого часу; його наукові доробки та участь у круглих столах стали важливою складовою в розвитку досліджень степового різноманіття та моніторингу степових екосистем. Він жив степом. Ретельно вів робочі записи, був незвично спостережливим і мав дуже добру пам'ять. Не раз демонстрував це, згадуючи спостереження тих чи інших видів.

Завжди любив псів. Коли почалася робота в Стрільцівці, йому подарували щеня вівчарки, Діка, з яким він провів багато років. Зі студентських років був у мисливському товаристві. Це було важливо для патрулювання в ДОП, але й полювання він любив. У якийсь період мав одразу три рушниці, і дуже їх цінував. До браконьєрства був нетерпимий, зброя давала впевненість. Любив мотоцикли, мав і службові, і свій, що в степу важливо, — Урал та Дніпро, потім Іж-Юпітер-5. Ще коли їздив із загонами ДОП (1982 р.), навчився грати на гітарі, з репертуаром Висоцького, типовим для тих часів.

Література

- Боровик, Є., І. Загороднюк. 1999. Пропозиції щодо хижих та унгулят у Бернських списках. *Ссавці України під охороною Бернської конвенції*. Київ, 198–200. (Праці Теріол. Школи; вип. 2).
- Боровик, Е. Н. 1999. Численность редких и охраняемых видов млекопитающих в заповедном массиве «Стрельцовская степь». *Вестник зоологии*, **33** (4–5): 80.
- Боровик, Е. Н. 2002. Корсак *Vulpes corsac* (Carnivora, Canidae) на территории Украины. *Вестник зоологии*, **36** (2): 95–96.
- Боровик, Е. Н. 2002. Состояние популяции волка (*Canis lupus*) в восточных регионах Украины. *Вісник Луганського педагогічного університету імені Тараса Шевченка*, № 1 (45): 150–153.
- Боровик, Е. 2006. Динамика численности сурка (*Marmota bobac* Muller, 1776) на территории заповедника «Стрельцовская степь». *Праці Теріологічної Школи*, **8**: 212–216.
- Боровик, Е. 2014. Изменения структуры семейных участков сурка (*Marmota bobak*) в условиях резерватных сукцессий. *Праці Теріологічної Школи*, **12**: 81–88.
- Кондратенко, А., Е. Боровик. 2006. Теріологические исследования в заповеднике «Стрельцовская степь». *Праці Теріологічної Школи*, **7**: 18–23.

ЗАГОРДНЮК, І. ЄВГЕН БОРОВИК — дослідник степу. — Нарис про дослідника степових зооценозів і загалом степу, співробітника Луганського заповідника, який усе своє життя поклав на вивчення особливостей степових екосистем. Серед теріологічних доробків найбільш значну увагу приділено ссавцям з виразною середовищевірною роллю, раритетним видам та великорозмірним ссавцям — бабаку, корсаку, сліпаку, вовку тощо. Найбільшу увагу дослідник приділяв вивченню динаміки поселень бабака (*Marmota bobak*) як виду, що є едифікатором степових екосистем.